ԲԻԶԱՆԴԻՈՆ

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ

ԲԻԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ եւ Թէ գաւառաց համար	
Տարեկան	7 մէճիտ
Վեցամսեայ	3 1/2 »
Եռամսեայ	2 »
Օտար երկիրներու համար	40 ֆր.
Վեցամսեայ	20 »
Եռամսեայ	10 »

Թղթատարի ծախքը մեր վրայ, բաց ի Բոսֆոր Լօքալէն։

Դրամի փոխարէն փոստային փուլ կ'ընդունուի՝ 115 ղրուշի փուլն 100 ղրուշի հաշուով։

Նամակները կ'ուղղուին առ ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆՆ

38, Պաալը Ալի Ճաատէսի, Կ. Պոլիս։

ՔՍԱՆ ՓԱՐԱ

„پوزانتيون“

ارمنجه يومى وسياسى غزته

صاحب امتياز ومدير مسؤل

پوزانت كچيان

طبعه و اداره خانه‌سى باب عالى جاده‌سنده ۳۸ نومرولو

دده‌ده مخصوص بناده

PUZANTION

Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Littéraire

Directeur-Propriétaire

PUZANT KÉTCHIAN

Rue Aali Djaddési, No. 38.

CONSTANTINOPLE

ՔՍԱՆ ՓԱՐԱ

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 132 | ԱԻԱԳ ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 1897 ԱՊՐԻԼ 8/20 | 18 ԶԻԼԴԱՅԷ 1314 · 8 ՆԻՍԱՆ 1313 | Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 132

Կ. ՊՈԼԻՍ, 8/20 ԱՊՐԻԼ, 1897

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՔ

ԱԻԱԳ ՇԱԲԹՈՒԱՆ ՄՏԱԾՈՒՄՆԵՐ

Մեք համամիտ չենք անոնց որք կրօնքին «մօտա»ն անցած կը կարծեն։ Եւ եթէ կրօնքին «մօտա»ն չէ անցած, Քրիստոնէութեան «մօտա»ն անշուշտ չի կրնար անցած ըլլալ։ Իրաց սկզբնական և վախճանական վիճակին ու պայմաններուն վրայ ծիսութիւնը չէ կրցած վճռական ազդեցութիւն ունենալ։ Մեծապէս երախտապարտ ենք Գիտութեան՝ բոլոր այն գիւտերուն համար զորս պարգեւեց մեզ և որք մարդկութեան կեանքը քիչ չատ հանդուրժական ընելու, անտեղութիւն կ'ըլլար պահանջել Գիտութենէն ինչ որ ամէնէն ներհուն գիտունները կը հաւաստեն թէ Գիտութիւնը չէ կարող տալ։ Իրարմէ խիստ տարբեր պայմաններու և իրարու դէմառիթ ներհակ միջավայրերու մէջ ապրող ժողովուրդք, աւելի կամ նուազ չըբրութեամբ, նոյն հոգեկան անձուկը կը զգան դէպ անհունին, անսահմանին, յաւիտենականին, և այս ազդեցութիւնն ալ, մեր զգայարաններուս անմիջական շրջանակէն դուրս ալ բան մը կը նշմարեն, կ'երեւակայեն, կ'ըղձան։ Հոգիին անդիմադրելի մէկ բերումն է կրօնքը։ Հոգիին մեր էութեան անբաժան մէկ մասն է, եւ հետեւապէս, կրօնը բնական պէտք մ'է։

Այսպէս ալ չըլլար, կրօնը պիտի պաշտպանէինք՝ տեսնելով այն նախնեական պաշտօնը զոր կը կատարէ ժողովրդին մէջ։ Իմաստասիրութեան, տիեզերաբանութեան, բարոյագիտութեան է՛ն չօչափելի, է՛ն գործնական գրութիւնն է այն ժողովրդին համար։ Եթէ զայն վերցնենք, տեղը բան մը չունինք դնելու։ Անկրօնները ժամանակ մը սովոր էին ըսել թէ ասիկա հզօր ներուն փաստն է տկարներուն դէմ։ Բայց ամէնուն ալ հաւատարապէս պէտք է կրօնը։ միայն պէտք է՝ անոր տարբերութենէ ետ կեցնելու համար զայն։ միւսին պէտք է՝ անոր տարբերութենէ ետ կեցնելու համար զայն։ Մարդկային խելքին հնարած է՛ն ազնիւ քաղաքավարութիւնն, է՛ն փափուկ կենցաղագիտութիւնը չունի Քրիստոնէականէն աւելի կատարեալ կանոն մը ամենօրեայ կենցաղու։ Մեր զաւակները, մեր ժողովուրդը գործել քրիստոնէական կրթութեան մէջ մեծցնելով է որ կրնանք յոյս ունենալ մարդկային ընկերութեան մէջ է՛ն պատուաւոր դիրքը բռնելու։ Միայն թէ՝ ինչպէս ամէն ազնիւ ապրանքի՝ քրիստոնէական կրթութեան ալ կեղծը խիստ չատ է, և կը ցաւինք ըսել թէ մեր ըղձրոցներուն մէջ իբրեւ կրօնական կըրթութիւն աւանդուած բանը ցարդ խիստ հեռի է կրօնային կրթութեան կատարեալ ձեւին նմանելէ։ Ասիկա ոչ այնքան չըրթունքներու վարժութիւն մ'է որչափ հոգւոյ, սրտի, հոգեկան կարողութիւններու մարզանք մը, որ ատիճանաբար կը բարւոքէ, կ'աղնուացնէ զանոնք։ Այս կրթութիւնն ահա մեր գաւկներուն ապահովելը մեր հոգածութեան մեծագոյնը պէտք է ըլլայ, և ազգ համար ինչչափ զոհողութիւն կրնանք կ'արժէ։ Բայց ճիշդ ասոր վրայ հիմա գրելէ ո՛չ ոք կը խորհի մեր մէջ։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

ՊԱՔՈՒԻ ԿԵՆԴՐԻՆ

Ա.

ՊԱՔՈՒ, 20 Մարտ 97.

Ամէն գրող որ Պաքուի վրայ կ'ուզէ խօսիլ, կը փորձուի իրեն անմիջական նիւթ ընտրել անոր նաւթային չահագործութիւնը, նիւթ մը՝ որ իր արտագրած միլիոններուն պատճառաւ միշտ կը կարգացուի հետաքրքրութեամբ։ Արդարեւ այդ նիւթը չատ չահկոտ է, զի վեր կը հանէ երկրին հարստութեան պատկերներն, որոնք կ'արդիւնաւորեն ամբողջ կովկասի և Ռուսիոյ հասոյթներուն մեծագոյն ազբիւրը կը կազմեն։ Ես պիտի ուզեմ ըլլալ բացառութիւն մը այդ ընդհանուր ձգտումէն և պիտի չտամ Պաքուի ներքին կեանքն ուսումնասիրել և ներկայացնել, որովհետեւ հայաչատ քաղաք մ'է և հետեւաբար արժանի է մեր հետաքրքիր ջննութեանց։ Այն կարճ ժամանակին մէջ որ հոս կը գտնուիմ, կրցած եմ բաւական գաղափար մը կազմել տեղացւոց կեանքին, բարքին և սովորութեանց վրայ։ Ինչպէս ծանօթ է, Պաքու ծովեզերեայ քաղաք մ'է կասպից ծովուն եզերքն և ունի մեծ նաւահանգիստ մը որ պիտի նմանցնեմ Պոլսոյ նաւահանգստին։ Շոգենաւեր, առագաստանաւեր կը գլուեն ամբողջ ծովեզերքը։ Հոգ են բոլոր վաճառականաց գրասենեակներն, և քանի մը հայ մեծատուններու բնակարանները։ Պարախասանի գլխաւոր և առաջին նաւահանգիստն է այս։ Պարսիկ վաճառականները բազմաթիւ են և Հայերուն հետ հաւասար կը փայլին իրենց հարստութեամբ։ Պարսիկ մ'է արդէն ամէնէն հարուստը, Թաղի էֆենտին, որ տէր է քաղաքին մեծ չէնքերուն, թատրոնին եւ միակ լաւգրին կասպէ անուամբ։ Պաքուի չորս կողմը կ'երեւին բերդեր, ամրութիւններ, մինարէներ, որոնք մնացած են Պարսից ժամանակէն։ Ասոնք մոլեռանդ են և Հայոց հետ չատ չեն խառնուիր. իրենց առանձին բաժանումներն և բնակավայրերն ունին։ Լեզուներն բոլորովին ազատազեալ տակերէն մ'է։ Պարսկերէն երբեք չեն խօսիր, վասն զի ասոնք սահմանագիծ քաղաքներէն գաղթողներն եղած են։ Ամէնէն չատ գործածական բառն որ միշտ իրենց լեզուին մէջ կը դառնայ, «եախշի»ն է, այսինքն լաւ։ Ռուսկոյթիւնն է՛ն տարբեր և չատ քիչ բառերէ կը բաղկանայ։ Կատարեալ տգէտներ են այդ մասին։ Մեզ, Պոլսոյ Հայոց համար որ վարժուած ենք լաւ տակերէն խօսիլ, ծիծաղելի բան մը կ'երեւի առնոց խօսած տաճկերէնը։ Նոյն բոլոր «ք»երը վանած եւ «խ»ի վերածած են և նախադասութիւններն երկար չէշտով մը կը վերջանան։ Նմոյշները կան Պոլսոյ մէջ արդէն. սակայն հոս ալ աւելի սկզբնական վիճակի մէջ են։ Զարմանալին այն է որ Հայերն ալ առնոց գործածած տաճկերէնը միայն կը հասկնան և բան իրենց հայերէնը նոյն երկար չէշտով կ'արտասանեն։ Մեզ համար չատ գժուար է իմանալ անոնց խօսածն և պէտք է ականջը վարժուի և բառերուն ընտանենայ, լաւ մ'ընդունելու համար այդ հայերէնը։ Սակայն օրօրն յետադէմ, խառնակ և չէշտաւոր է բնիկ Պաքուեցիներու լեզուին մէջ մեր մաքուր հայ բարբառը։ Աղաւաղումը ծայրայեղ վիճակին հասած է։ Հասարակ ժողովուրդն իրեն համար յատուկ բառեր ստեղծած, յատուկ ասացուածներ ընդօրինակած է բացատրելու համար նոյն իսկ է՛ն սովորական եւ էն պարզ բանը։ «Անձրեւ կուգայ»ին կ'ըսեն «թօր կեամ». «լօխ տալ» կը նշանակէ «խուլ տալ», ալեւ. ասոնց միացնելու է կովկասի հայարարբառն իր երկար չէշտաւոր վանկերով և այն ատեն գաղափար մը կազմել կարելի է ժողովրդեան լեզուին։ Պատասխանատուն՝ Տփխիսի կայն դժբախտաբար, ինչպէս վերն ըսի, 6—7 ամիսէ ի վեր փակ է։ Կովկասի մէջ արտօնեալ են միայն հոգեւորական դպրոցներն, որոց թիւն ամբողջ չորս է, մին Տփղիսի, միւսը Շուշիի և միւսները Շամախիի և Երեւանի մէջ։ Կ'աշխատուի հոս ալ այսպիսի վարժարան մը բանալ, որ բնական է կասկած ունի նոր կառավարչապետին, իշխան Կալիցինի արամադրութիւններէն։ Պէտքը չատ զգալի է։ Տղաքները կը տարիպուին ռուսական վարժարաններ չատանալ, ուր հայերէնի ուսուցումը լոկ ձեւակերպական է։ Արգիլուած է անոնց հայերէն խօսիլ, որով իրենց գիտցած մայրենի լեզուն ալ մոռնալու գատապարտուած են։ Վարժարանական գիմնազիոնի կրթութիւնը լոկ գասական է։ Թէպէտ և ֆրանսերէնը գոյութիւն ունի հոդ, սակայն չատ երկրորդական տեղ մը կը գրաւէ. հետեւաբար երբ տղաք չրջանաւարտ ըլլան, ռուսերէնէն զատ ուրիշ բան չեն գիտեր։ Պէտք չէ ուրանալ թէ մեր տղաքներէն լաւ մշակուած են, մանաւանդ աղջիկներն, որոց համար հոս բարձրագոյն վարժարաններ կան և ուր կը տանան մտային լաւ զարգացում։ Այդ է պատճառն որ օտար լեզուաց հմտութ եղողները կը վաստկին հոս մեծ չարք և պատիւ։ Արդէն գերմանացի հրեաներու թիւը բաւական է հոս, որք տիրացած են լաւագոյն պաշտօններու, չնորհիւ իրենց ուշիմութեան և հայրենակիցներուն կողմէ ցուցնելուդ պէս կը կակուղնայ։

—Ա.յսօր (6 ապրիլ) Վառնայի Հայոց հիւանդրած են իրենց քուէները ղրկել եկեղեցի՝ նոր թաղականաց ընտրութեան առթիւ. տանենք թ'նչպէս մարդիկ պիտի ընտրուին։

—Թաղականաց մէջ սա լուրը պատճառած է թէ Ն. Ս. Օծութիւն Հայրապետն իմանալով որ Պուլկարիոյ կարօտ գաղթականաց տուրուլու վրայ եղող նպաստները պիտի կտրուին, կաթեւոր գումար մը ճամբայ հաներ է իր այցելու հովիս Տ. Արսէն վ. Վեհունիի ուղղեալ, որպէս զի Զատկի առթիւ իր ձեռօքը կարօտելոց բաժնէ։ Ջենք գիտեր թէ այս լուրն ստո՞յգ է։ Ցառաջիկայ չաբթու յայտնի կըլլայ։

—Անցեալներն Իշխանապետութեան կողմէ երկրին նեղած քաղաքները բըռնութեամբ քշուած գաղթական գաղթականաց հայերէն չատուին հոս կը վերադառնան, զի գացած տեղերնին իրենց համար գործ չէ գտնուած, եւ կը պարապատուին Զատկէն եառքը վերադառնալ Պոլիս։

—Կաթոլիկական այցելու հովիս Տ. Արսէն վ. Վեհունի որ քանի մ'օրուան համար Շումլա գացեր էր տեղւոյն ազգային իմնդրոց կարգադրութեան համար, երէկ իրիկուն (չաբաթ) վերադարձաւ ի Վառնա։

—Այս չաբաթ օր հոս հանդէս Ս. Լսարիական չոգենաւով 8-10 գաղթական ընտանիք եկան. ասոնք Պոլսէն կ'ելլուս եւ Բերիա գաղթած են եղեր, ուր չկրնալով գործ մը գտնել՝ ձեռնարկեր են դարձեալ Պոլիս վերադառնալու. բայց ճամբու ծախք չունենալնուն համար յետին ատիճան նեղութեան մէջ են եղեր։

ՌՈՒՄԱՀԱՅՈՑ ՄԷՋ

ՊԱՔՈՒԻ ԿԵՆԴՐԻՆ

Ա.

ՊԱՔՈՒ, 20 Մարտ 97.

Ամէն գրող որ Պաքուի վրայ կ'ուզէ խօսիլ, կը փորձուի իրեն անմիջական նիւթ ընտրել անոր նաւթային չահագործութիւնը, նիւթ մը՝ որ իր արտագրած միլիոններուն պատճառաւ միշտ կը կարգացուի հետաքրքրութեամբ։ Արդարեւ այդ նիւթը չատ չահկոտ է, զի վեր կը հանէ երկրին հարստութեան պատկերներն, որոնք կ'արդիւնաւորեն ամբողջ կովկասի և Ռուսիոյ հասոյթներուն մեծագոյն ազբիւրը կը կազմեն։ Ես պիտի ուզեմ ըլլալ բացառութիւն մը այդ ընդհանուր ձգտումէն և պիտի չտամ Պաքուի ներքին կեանքն ուսումնասիրել և ներկայացնել, որովհետեւ հայաչատ քաղաք մ'է և հետեւաբար արժանի է մեր հետաքրքիր ջննութեանց։ Այն կարճ ժամանակին մէջ որ հոս կը գտնուիմ, կրցած եմ բաւական գաղափար մը կազմել տեղացւոց կեանքին, բարքին և սովորութեանց վրայ։ Ինչպէս ծանօթ է, Պաքու ծովեզերեայ քաղաք մ'է կասպից ծովուն եզերքն և ունի մեծ նաւահանգիստ մը որ պիտի նմանցնեմ Պոլսոյ նաւահանգստին։ Շոգենաւեր, առագաստանաւեր կը գլուեն ամբողջ ծովեզերքը։ Հոգ են բոլոր վաճառականաց գրասենեակներն, և քանի մը հայ մեծատուններու բնակարանները։ Պարախասանի գլխաւոր և առաջին նաւահանգիստն է այս։ Պարսիկ վաճառականները բազմաթիւ են և Հայերուն հետ հաւասար կը փայլին իրենց հարստութեամբ։ Պարսիկ մ'է արդէն ամէնէն հարուստը, Թաղի էֆենտին, որ տէր է քաղաքին մեծ չէնքերուն, թատրոնին եւ միակ լաւգրին կասպէ անուամբ։ Պաքուի չորս կողմը կ'երեւին բերդեր, ամրութիւններ, մինարէներ, որոնք մնացած են Պարսից ժամանակէն։ Ասոնք մոլեռանդ են և Հայոց հետ չատ չեն խառնուիր. իրենց առանձին բաժանումներն և բնակավայրերն ունին։ Լեզուներն բոլորովին ազատազեալ տակերէն մ'է։ Պարսկերէն երբեք չեն խօսիր, վասն զի ասոնք սահմանագիծ քաղաքներէն գաղթողներն եղած են։ Ամէնէն չատ գործածական բառն որ միշտ իրենց լեզուին մէջ կը դառնայ, «եախշի»ն է, այսինքն լաւ։ Ռուսկոյթիւնն է՛ն տարբեր և չատ քիչ բառերէ կը բաղկանայ։ Կատարեալ տգէտներ են այդ մասին։ Մեզ, Պոլսոյ Հայոց համար որ վարժուած ենք լաւ տակերէն խօսիլ, ծիծաղելի բան մը կ'երեւի առնոց խօսած տաճկերէնը։ Նոյն բոլոր «ք»երը վանած եւ «խ»ի վերածած են և նախադասութիւններն երկար չէշտով մը կը վերջանան։ Նմոյշները կան Պոլսոյ մէջ արդէն. սակայն հոս ալ աւելի սկզբնական վիճակի մէջ են։ Զարմանալին այն է որ Հայերն ալ առնոց գործածած տաճկերէնը միայն կը հասկնան և բան իրենց հայերէնը նոյն երկար չէշտով կ'արտասանեն։ Մեզ համար չատ գժուար է իմանալ անոնց խօսածն և պէտք է ականջը վարժուի և բառերուն ընտանենայ, լաւ մ'ընդունելու համար այդ հայերէնը։ Սակայն օրօրն յետադէմ, խառնակ և չէշտաւոր է բնիկ Պաքուեցիներու լեզուին մէջ մեր մաքուր հայ բարբառը։ Աղաւաղումը ծայրայեղ վիճակին հասած է։ Հասարակ ժողովուրդն իրեն համար յատուկ բառեր ստեղծած, յատուկ ասացուածներ ընդօրինակած է բացատրելու համար նոյն իսկ է՛ն սովորական եւ էն պարզ բանը։ «Անձրեւ կուգայ»ին կ'ըսեն «թօր կեամ». «լօխ տալ» կը նշանակէ «խուլ տալ», ալեւ. ասոնց միացնելու է կովկասի հայարարբառն իր երկար չէշտաւոր վանկերով և այն ատեն գաղափար մը կազմել կարելի է ժողովրդեան լեզուին։ Պատասխանատուն՝ Տփխիսի կայն դժբախտաբար, ինչպէս վերն ըսի, 6—7 ամիսէ ի վեր փակ է։ Կովկասի մէջ արտօնեալ են միայն հոգեւորական դպրոցներն, որոց թիւն ամբողջ չորս է, մին Տփղիսի, միւսը Շուշիի և միւսները Շամախիի և Երեւանի մէջ։ Կ'աշխատուի հոս ալ այսպիսի վարժարան մը բանալ, որ բնական է կասկած ունի նոր կառավարչապետին, իշխան Կալիցինի արամադրութիւններէն։ Պէտքը չատ զգալի է։ Տղաքները կը տարիպուին ռուսական վարժարաններ չատանալ, ուր հայերէնի ուսուցումը լոկ ձեւակերպական է։ Արգիլուած է անոնց հայերէն խօսիլ, որով իրենց գիտցած մայրենի լեզուն ալ մոռնալու գատապարտուած են։ Վարժարանական գիմնազիոնի կրթութիւնը լոկ գասական է։ Թէպէտ և ֆրանսերէնը գոյութիւն ունի հոդ, սակայն չատ երկրորդական տեղ մը կը գրաւէ. հետեւաբար երբ տղաք չրջանաւարտ ըլլան, ռուսերէնէն զատ ուրիշ բան չեն գիտեր։ Պէտք չէ ուրանալ թէ մեր տղաքներէն լաւ մշակուած են, մանաւանդ աղջիկներն, որոց համար հոս բարձրագոյն վարժարաններ կան և ուր կը տանան մտային լաւ զարգացում։ Այդ է պատճառն որ օտար լեզուաց հմտութ եղողները կը վաստկին հոս մեծ չարք և պատիւ։ Արդէն գերմանացի հրեաներու թիւը բաւական է հոս, որք տիրացած են լաւագոյն պաշտօններու, չնորհիւ իրենց ուշիմութեան և հայրենակիցներուն կողմէ ցուցնելուդ պէս կը կակուղնայ։

—Ա.յսօր (6 ապրիլ) Վառնայի Հայոց հիւանդրած են իրենց քուէները ղրկել եկեղեցի՝ նոր թաղականաց ընտրութեան առթիւ. տանենք թ'նչպէս մարդիկ պիտի ընտրուին։

—Թաղականաց մէջ սա լուրը պատճառած է թէ Ն. Ս. Օծութիւն Հայրապետն իմանալով որ Պուլկարիոյ կարօտ գաղթականաց տուրուլու վրայ եղող նպաստները պիտի կտրուին, կաթեւոր գումար մը ճամբայ հաներ է իր այցելու հովիս Տ. Արսէն վ. Վեհունիի ուղղեալ, որպէս զի Զատկի առթիւ իր ձեռօքը կարօտելոց բաժնէ։ Ջենք գիտեր թէ այս լուրն ստո՞յգ է։ Ցառաջիկայ չաբթու յայտնի կըլլայ։

—Անցեալներն Իշխանապետութեան կողմէ երկրին նեղած քաղաքները բըռնութեամբ քշուած գաղթական գաղթականաց հայերէն չատուին հոս կը վերադառնան, զի գացած տեղերնին իրենց համար գործ չէ գտնուած, եւ կը պարապատուին Զատկէն եառքը վերադառնալ Պոլիս։

—Կաթոլիկական այցելու հովիս Տ. Արսէն վ. Վեհունի որ քանի մ'օրուան համար Շումլա գացեր էր տեղւոյն ազգային իմնդրոց կարգադրութեան համար, երէկ իրիկուն (չաբաթ) վերադարձաւ ի Վառնա։

—Այս չաբաթ օր հոս հանդէս Ս. Լսարիական չոգենաւով 8-10 գաղթական ընտանիք եկան. ասոնք Պոլսէն կ'ելլուս եւ Բերիա գաղթած են եղեր, ուր չկրնալով գործ մը գտնել՝ ձեռնարկեր են դարձեալ Պոլիս վերադառնալու. բայց ճամբու ծախք չունենալնուն համար յետին ատիճան նեղութեան մէջ են եղեր։

Ա.յսօր ալ չըլլար, կրօնը պիտի պաշտպանէինք՝ տեսնելով այն նախնեական պաշտօնը զոր կը կատարէ ժողովրդին մէջ։ Իմաստասիրութեան, տիեզերաբանութեան, բարոյագիտութեան է՛ն չօչափելի, է՛ն գործնական գրութիւնն է այն ժողովրդին համար։ Եթէ զայն վերցնենք, տեղը բան մը չունինք դնելու։ Անկրօնները ժամանակ մը սովոր էին ըսել թէ ասիկա հզօրներուն փաստն է տկարներուն դէմ։ Բայց ամէնուն ալ հաւատարապէս պէտք է կրօնը։ միայն պէտք է՝ անոր տարբերութենէ ետ կեցնելու համար զայն։ միւսին պէտք է՝ անոր տարբերութենէ ետ կեցնելու համար զայն։ Մարդկային խելքին հնարած է՛ն ազնիւ քաղաքավարութիւնն, է՛ն փափուկ կենցաղագիտութիւնը չունի Քրիստոնէականէն աւելի կատարեալ կանոն մը ամենօրեայ կենցաղու։ Մեր զաւակները, մեր ժողովրդը գործել քրիստոնէական կրթութեան մէջ մեծցնելով է որ կրնանք յոյս ունենալ մարդկային ընկերութեան մէջ է՛ն պատուաւոր դիրքը բռնելու։ Միայն թէ՝ ինչպէս ամէն ազնիւ ապրանքի՝ քրիստոնէական կրթութեան ալ կեղծը խիստ չատ է, և կը ցաւինք ըսել թէ մեր ըղձրոցներուն մէջ իբրեւ կրօնական կըրթութիւն աւանդուած բանը ցարդ խիստ հեռի է կրօնային կրթութեան կատարեալ ձեւին նմանելէ։ Ասիկա ոչ այնքան չըրթունքներու վարժութիւն մ'է որչափ հոգւոյ, սրտի, հոգեկան կարողութիւններու մարզանք մը, որ ատիճանաբար կը բարւոքէ, կ'աղնուացնէ զանոնք։ Այս կրթութիւնն ահա մեր գաւկներուն ապահովելը մեր հոգածութեան մեծագոյնը պէտք է ըլլայ, և ազգ համար ինչչափ զոհողութիւն կրնանք կ'արժէ։ Բայց ճիշդ ասոր վրայ հիմա գրելէ ո՛չ ոք կը խորհի մեր մէջ։

Մենք որ, Քրիստոնէութիւնը վերացական վարդապետութիւններու չարք մը չէ լոկ, այլ ամենօրեայ կեանքի համար է՛ն գեղեցիկ, է՛ն խելացի գործնական կանոնն է, խելացի գործնական կանոն է, և ո՛չ մէկ ընկերութիւն, ո՛չ մէկ անհատ որ զայն անկեղծապէս նկատը է իբրեւ ընթացքի կանոն, երբեք պատճառ ունեցած է ղղջալու։ Մարդկային խելքին հնարած է՛ն ազնիւ քաղաքավարութիւնն, է՛ն փափուկ կենցաղագիտութիւնը չունի Քրիստոնէականէն աւելի կատարեալ կանոն մը ամենօրեայ կենցաղու։ Մեր զաւակները, մեր ժողովրդը գործել քրիստոնէական կրթութեան մէջ մեծցնելով է որ կրնանք յոյս ունենալ մարդկային ընկերութեան մէջ է՛ն պատուաւոր դիրքը բռնելու։ Միայն թէ՝ ինչպէս ամէն ազնիւ ապրանքի՝ քրիստոնէական կրթութեան ալ կեղծը խիստ չատ է, և կը ցաւինք ըսել թէ մեր ըղձրոցներուն մէջ իբրեւ կրօնական կըրթութիւն աւանդուած բանը ցարդ խիստ հեռի է կրօնային կրթութեան կատարեալ ձեւին նմանելէ։ Ասիկա ոչ այնքան չըրթունքներու վարժութիւն մ'է որչափ հոգւոյ, սրտի, հոգեկան կարողութիւններու մարզանք մը, որ ատիճանաբար կը բարւոքէ, կ'աղնուացնէ զանոնք։ Այս կրթութիւնն ահա մեր գաւկներուն ապահովելը մեր հոգածութեան մեծագոյնը պէտք է ըլլայ, և ազգ համար ինչչափ զոհողութիւն կրնանք կ'արժէ։ Բայց ճիշդ ասոր վրայ հիմա գրելէ ո՛չ ոք կը խորհի մեր մէջ։

Ամէնեակներն ալ իրենց ձեռքով կը մաքրեն, առանց անոնց ձանձրութիւնն պատճառելու։ Զեն ուզեր որ սրդողցնեն Հայերն, որոնք կարասիքին ժողվելնուն պէս պատրաստ են ուրիշ տեղ երթալու, որով տանուտէրք կը զլսանան, ու կանայք անէծք կը կարդան գաղթականները քշող պաշտօնէին գլխուն, զի չատ սենեակներ պարպուեցան։

—Պոլսէն հոս ամէն չարթու կանաչեղէն կուգայ բաւական քանակութեամբ. այս գործն ընողն Հայերն են և լաւ կը չահին. բակլա, կանկառ, ձէն, անպակաս են հոս գոհացուցիչ գինով. նոյնպէս ձուկ և միսեակ կը բերեն. այս տեղի ծովի միսեան չուտուքիր ատգուտ ըլլալուն պատճառաւ։ Տէղացի թէ՛ Պուլկարք և թէ Ռուսք մէկ-երկու ժամուան մէջ կը լմնցնեն Պոլսէն եկած ձուկն ու միսեան։ Վառնայի գալքան ձուկն սկսաւ երեւիլ. քաշն այժմ 100 փարա է։ երկու չաթաթէ ի վեր հաւկիթին 7 հատը 40 փարայի կ'առնենք։

—Վառնայի փուռպանք չամախորդ չվախցնելու համար ամէն իրիկուն սկսան մէկ օր առաջ եփուած հացը 25 փարայի ծախել, մինչդեռ թարմը 40 փարա է. իսկ եշ. օրերը 20 ու երբեմն մինչեւ 15 փարայի կը ծախեն նոյն օթեկ հացն. սասլ գաղթականք կ'օգտուին, զի նոյն օթեկ հացը կրակին ցուցնելուդ պէս կը կակուղնայ։

—Ա.յսօր (6 ապրիլ) Վառնայի Հայոց հիւանդրած են իրենց քուէները ղրկել եկեղեցի՝ նոր թաղականաց ընտրութեան առթիւ. տանենք թ'նչպէս մարդիկ պիտի ընտրուին։

—Թաղականաց մէջ սա լուրը պատճառած է թէ Ն. Ս. Օծութիւն Հայրապետն իմանալով որ Պուլկարիոյ կարօտ գաղթականաց տուրուլու վրայ եղող նպաստները պիտի կտրուին, կաթեւոր գումար մը ճամբայ հաներ է իր այցելու հովիս Տ. Արսէն վ. Վեհունիի ուղղեալ, որպէս զի Զատկի առթիւ իր ձեռօքը կարօտելոց բաժնէ։ Ջենք գիտեր թէ այս լուրն ստո՞յգ է։ Ցառաջիկայ չաբթու յայտնի կըլլայ։

—Անցեալներն Իշխանապետութեան կողմէ երկրին նեղած քաղաքները բըռնութեամբ քշուած գաղթական գաղթականաց հայերէն չատուին հոս կը վերադառնան, զի գացած տեղերնին իրենց համար գործ չէ գտնուած, եւ կը պարապատուին Զատկէն եառքը վերադառնալ Պոլիս։

—Կաթոլիկական այցելու հովիս Տ. Արսէն վ. Վեհունի որ քանի մ'օրուան համար Շումլա գացեր էր տեղւոյն ազգային իմնդրոց կարգադրութեան համար, երէկ իրիկուն (չաբաթ) վերադարձաւ ի Վառնա։

—Այս չաբաթ օր հոս հանդէս Ս. Լսարիական չոգենաւով 8-10 գաղթական ընտանիք եկան. ասոնք Պոլսէն կ'ելլուս եւ Բերիա գաղթած են եղեր, ուր չկրնալով գործ մը գտնել՝ ձեռնարկեր են դարձեալ Պոլիս վերադառնալու. բայց ճամբու ծախք չունենալնուն համար յետին ատիճան նեղութեան մէջ են եղեր։

—Ա.յսօր (6 ապրիլ) Վառնայի Հայոց հիւանդրած են իրենց քուէները ղրկել եկեղեցի՝ նոր թաղականաց ընտրութեան առթիւ. տանենք թ'նչպէս մարդիկ պիտի ընտրուին։

—Թաղականաց մէջ սա լուրը պատճառած է թէ Ն. Ս. Օծութիւն Հայրապետն իմանալով որ Պուլկարիոյ կարօտ գաղթականաց տուրուլու վրայ եղող նպաստները պիտի կտրուին, կաթեւոր գումար մը ճամբայ հաներ է իր այցելու հովիս Տ. Արսէն վ. Վեհունիի ուղղեալ, որպէս զի Զատկի առթիւ իր ձեռօքը կարօտելոց բաժնէ։ Ջենք գիտեր թէ այս լուրն ստո՞յգ է։ Ցառաջիկայ չաբթու յայտնի կըլլայ։

—Անցեալներն Իշխանապետութեան կողմէ երկրին նեղած քաղաքները բըռնութեամբ քշուած գաղթական գաղթականաց հայերէն չատուին հոս կը վերադառնան, զի գացած տեղերնին իրենց համար գործ չէ գտնուած, եւ կը պարապատուին Զատկէն եառքը վերադառնալ Պոլիս։

—Կաթոլիկական այցելու հովիս Տ. Արսէն վ. Վեհունի որ քանի մ'օրուան համար Շումլա գացեր էր տեղւոյն ազգային իմնդրոց կարգադրութեան համար, երէկ իրիկուն (չաբաթ) վերադարձաւ ի Վառնա։

—Այս չաբաթ օր հոս հանդէս Ս. Լսարիական չոգենաւով 8-10 գաղթական ընտանիք եկան. ասոնք Պոլսէն կ'ելլուս եւ Բերիա գաղթած են եղեր, ուր չկրնալով գործ մը գտնել՝ ձեռնարկեր են դարձեալ Պոլիս վերադառնալու. բայց ճամբու ծախք չունենալնուն համար յետին ատիճան նեղութեան մէջ են եղեր։

ՀԱՅՔ Ի ՊՈՒԼԿԱՐԻՍ.

(ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ «ԲԻԶԱՆԴԻՈՆ»ի)

ՎԱՌՆԱ, 6/18 Ապր. 97

Պուլկար ընտանիքները սովորութիւն ունին Մուսնդի և Զատկի առթիւ իրենց տուները մաքրել, սենեակներուն առաստաղները ներկով ու պատերը կիրով ներկել, ելեւ։ Արդ, ներկայ Զատկական ծուխն առթիւ իրենց բնակած սենեակները մաքրելէ ետք, Հայ գաղթականաց վարձու տրուած սենեակներն ալ իրենց ձեռքով կը մաքրեն, առանց անոնց ձանձրութիւնն պատճառելու։ Զեն ուզեր որ սրդողցնեն Հայերն, որոնք կարասիքին ժողվելնուն պէս պատրաստ են ուրիշ տեղ երթալու, որով տանուտէրք կը զլսանան, ու կանայք անէծք կը կարդան գաղթականները քշող պաշտօնէին գլխուն, զի չատ սենեակներ պարպուեցան։

—Պոլսէն հոս ամէն չարթու կանաչեղէն կուգայ բաւական քանակութեամբ. այս գործն ընողն Հայերն են և լաւ կը չահին. բակլա, կանկառ, ձէն, անպակաս են հոս գոհացուցիչ գինով. նոյնպէս ձուկ և միսեակ կը բերեն. այս տեղի ծովի միսեան չուտուքիր ատգուտ ըլլալուն պատճառաւ։ Տէղացի թէ՛ Պուլկարք և թէ Ռուսք մէկ-երկու ժամուան մէջ կը լմնցնեն Պոլսէն եկած ձուկն ու միսեան։ Վառնայի գալքան ձուկն սկսաւ երեւիլ. քաշն այժմ 100 փարա է։ երկու չաթաթէ ի վեր հաւկիթին 7 հատը 40 փարայի կ'առնենք։

—Վառնայի փուռպանք չամախորդ չվախցնելու համար ամէն իրիկուն սկսան մէկ օր առաջ եփուած հացը 25 փարայի ծախել, մինչդեռ թարմը 40 փարա է. իսկ եշ. օրերը 20 ու երբեմն մինչեւ 15 փարայի կը ծախեն նոյն օթեկ հացն. սասլ գաղթականք կ'օգտուին, զի նոյն օթեկ հացը կրակին ցուցնելուդ պէս կը կակուղնայ։

—Ա.յսօր (6 ապրիլ) Վառնայի Հայոց հիւանդրած են իրենց քուէները ղրկել եկեղեցի՝ նոր թաղականաց ընտրութեան առթիւ. տանենք թ'նչպէս մարդիկ պիտի ընտրուին։

—Թաղականաց մէջ սա լուրը պատճառած է թէ Ն. Ս. Օծութիւն Հայրապետն իմանալով որ Պուլկարիոյ կարօտ գաղթականաց տուրուլու վրայ եղող նպաստները պիտի կտրուին, կաթեւոր գումար մը ճամբայ հաներ է իր այցելու հովիս Տ. Արսէն վ. Վեհունիի ուղղեալ, որպէս զի Զատկի առթիւ իր ձեռօքը կարօտելոց բաժնէ։ Ջենք գիտեր թէ այս լուրն ստո՞յգ է։ Ցառաջիկայ չաբթու յայտնի կըլլայ։

—Անցեալներն Իշխանապետութեան կողմէ երկրին նեղած քաղաքները բըռնութեամբ քշուած գաղթական գաղթականաց հայերէն չատուին հոս կը վերադառնան, զի գացած տեղերնին իրենց համար գործ չէ գտնուած, եւ կը պարապատուին Զատկէն եառքը վերադառնալ Պոլիս։

—Կաթոլիկական այցելու հովիս Տ. Արսէն վ. Վեհունի

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ԹԷ ԻՆՉՊԷՍ ԴԷՊՐԵՐՆ ԾԱՆՐԵՑԱՆ Ի ՊԱՏԵՐԱԶՄ

Մ. Տէլէանիսի դահլիճն անել դիրքի մը մէջ էր Կրետէի խնդրոյն սկիզբէն ի վեր, և պատերազմ հրատարակելով ելից հնար մը գտնել կը յուսայ։ Օրուան վարչութիւնն Աթէնքի մէջ՝ հանրային կարծիքին գերին է։ Եւրոպական լրագիրք արդէն կը գուշակէին որ եթէ պատերազմ չհրատարակուէր՝ խռովութիւն պիտի ծագէր Աթէնքի մէջ։ Մ. Տէլէանիսի դահլիճն հանրային կարծիքին գերի ըլլալուն համար էր որ ի Կրետէ վճռութեան միջամտութիւնն ըրաւ որ իրերն արդի վիճակին բերաւ։ Գնդ. Վասոսի Ա.քրոդիթի ելած օրը ճակատագրուած էր որ կոստանդիանոս իշխանին բանակին ալ փորձէր Մակեդոնիա և Եպիրոս մանել։ Տէլուէթեանց մէջ համոզում կը տիրէր թէ Օսմ. բանակը ցամաքի կողմէ քալելով մինչեւ Աթէնք կրնար մտնել, և այս պատահականութեան դէմ զգուշանալու պաշտպանելու համար խորհեցան գործնական ձեւով մը ճնշում ի գործ դնել Յունաստանի վրայ՝ անոր ծովեզերքը պաշարելով, ինչպէս 1886ին ըրած էին։ Բայց այս անգամ պաշարման պայմաններուն վրայ լիովին չէրցին համաձայնիլ իրենց մէջ։ զի մանաւանդ Անգլիոյ, Իտալիոյ եւ Ֆրանսայի Խորհրդարաններուն մէջ դիտել տուողներ եղան թէ այս Տէլուէթեանց գործնութիւնն Յունաստանի հակառակ ըլլալու չէ, եւ զՅունաստան պաշարել՝ Յունաստանի հակառակ ըլալ կը մկնուէր ժողովրդային առումով։ Կրնէի պաշարումն արդէն բաւական սրտնեղութիւն պատճառած էր իրենց և նոր գործ մ՚ալ բան իսկ Յունաստանի հետ չուզեցին ունենալ։ Ճնշում չտեսնելով, հելլենական հանրային կարծիքն ինք աւելի ևս ճնշից կառավարութեան վրայ, և գէպքերը, գահավէժ ընթացք մը առած, անցեալ ուրբաթ գիշերուան եղերական վախճանին յանգեցան։

Մ. Տէլէանիսի դահլիճը մինչեւ վերջին օրը կը հերքէր սահմանագլուխն անցնող կամաւորներուն արարքը։ գահաժառանգ իշխանը պանոք կը պահարակէր։ Սեւեան ատեն առթիւ հանդարտութիւն և կարգապահութիւն կը քարոզէր իր զօրաց, և Զիբրալտարի խռովացին կ՚արձակէր իր հայրենակից արձակագիրներն որք առ այնորդ եղած էին հելլէն կամաւորներուն և թուրքիա մտած։ Բայց հանրային կարծիքն և ժանաւանդ էթնիքէ հէդերիա ընկերութիւնն այնքան տերապետած են Յունաստանի մէջ որ այս վերջն պաշտօնական զգուշութիւնք ի դերեւ ելան։ Հելլէն Տէլուէթիւնը չէ կրցած ինքն իշխել հելլէն կարծիքին, բայց հետեւանքն ինքն է որ պիտի կրէ, ինչ որ ալ ըլլայ։ Իրերն այն վիճակին մէջ էին որ բանակն ետ առնուլ նոյնքան վտանգաւոր էր դահլիճին և անկէ ալ վեր գտնուողներուն համար՝ որքան բանակին յառաջխաղացութեան հրաման տալ։ Մեզ կը կարծենք թէ այս պատերազմ աւելի դէպքերու բերումն մը եղաւ Յունաստանի համար քան կանխորոշ յատակագիծ մը գործադրում. զի եթէ կանխաւ որոշած ըլլային, աւելի չուտով որոշման մը կը յանգէին, և վերջին չաթաձիներու հակառական արարքը չէին գործեր ու այնքան վարանում չէին ցուցներ, երբ ահեղ զօրութիւն մը կը համախմբէր իրենց սահմաններուն վրայ։ Աւով անգամ մ՚եւս կը հաստատուի թէ Յունաստանի մէջ կառավարութիւնը բաւական այժ չունի ժողովուրդը զսպելու, և թոյլ կուտայ որ ժողովուրդն ինք վարէ պետական քաղաքականութիւնն ու մինչեւ իսկ բանակը։ Տեսնե՛նք ասոր հետեւանքն ի՞նչ պիտի ըլլայ Յունաստանի համար։ Վիճակը նետուած է այլ եւս Alea jacta est.՝ Շիշին բերանը բացուած է, ա՛լ պէտք է խմել։ Հապա եթէ մրուրը դա՞ն ըլլայ։ Ա՛ն ատեն միայն Տէլեանիս և պաշտօնակիցք չեն որ մէջ կը խաղան։ Շատ աւելի կարեւոր անձնաւորութիւններ, չատ աւելի պիտանի իրեր ալ մէջ խաղան գուցէ։ Դէպքերու ընթացքը պիտի ցուցնէ թէ այս ամենայն հետեւանքներ ո՛ր ասոխճան կ՚ուռուցած, հասկցած են, և թէ ի՛նչ վիճակի մէջ կը գտնուի զարդիս հելլէն ժողովրդեան քաղաքական դասակարգութիւնը։

* * * Կրետէի մասին լուրերը կը զանազանին երեկուընէ ի վեր։ Մէկ մը կ՚ըսուի թէ Տէրութիւնք պաշարումը պիտի վերցնեն, նկատելով որ այլ եւս Հելլէնք և Օսմանեանք դէմ առ դէմ կը գտնուին ու պէտք է գլուխ նուին Օսմ. Տէրութեան ամէն կողմերն, ու ո՛չ ոք միջամտէ։ Ուրիշ զրոյցի մը նայելով, ընդհակառակն, Տէրութիւնք ամուր պիտի պահեն պաշարումն, որպէս զի ժողովրդային հակընդդէմ երկու սարդնները վիրաւ աւելի եւս չհարուածեն կղզիին մէջ, և բացառիկ կազմակերպութեան գործն առ յաւէտ չվտանգուի։ Երրորդ և աւելի հաւանական զրոյցն է որ թէ՛ մէկ և թէ միւս կողմը կղզիին մէջ պահած իր զօրքին սահմանագլխի վրայ աւելի անմիջական պէտք ունենալով, միւսներն ժամանակ պիտի քաշեն հանեն իրենց զօրքն, և այն ատեն Տէրութեանց ղրկած ցամաքային զօրքերն են որ՝ նոր կազմելի ոստիկանութեան օժանդակութեամբ՝ հանդարտութիւնը պիտի պահպանեն և նոր վարչութիւնը կազմակերպեն կրետէի մէջ, Տէրութեանց միջեւ քար գայթակղութեան ըլալէն և արիւնալի պատահարի մը նշանը տալէն հեռը։ Հելլէն նաւերն, ըստ վերջին եղած թադրութեան, դարձեալ պիտի արգիլուին կրետէ կամաւոր և ռազմամթերք տանելէ, և Յունաստան իր բոլոր այժը սահմաններուն կողմը դարձուցած ըլլալով, բնական է որ այլ եւս օգնութիւն չկարենայ ղրկել կրետէ։ Բայց այլապէս ծովու վրայ երկու պատերազմին Տէրութիւնք ամէն ազատութիւն պիտի ունենան չափելու։ Թուրք լրագրերուն հրատարակած ատենի հեռագիրը ցամաքի վրայ Օսմանեանց յաղթութեան յուսատու վիճակը ցուցցին, բայց ծովու վրայ եղած ո՛և է գործողութեան մը լուր չառնիք դեռ։ Բարեբախտաբար, հիմակ ամէն կողմ իրարեկ թղթակիցներ խիստ շատ կան, և հեռագրաթելերը չալուկան կը բանին, և լսկաթողին ալ հեռագրին պակասը կը զգացնէ, և ներկայ պատերազմին առթիւ, կամ ո՛և է մեծ դէպքի նկատմամբ լուր սանձելու նեղութիւն պիտի չքաշէ ընթերցասէր հետաքրքիր հասարակութիւնը։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԵՈՐԿԻՈՍ թագաւոր Տէյլի Բրոնէյլի թղթակցին ունկնդրութիւն մը չնորհելով այնպիսի լեզուաւ մը խօսեր է ուրկից կերեւի թէ այլեւս յոյս չունի և իր պարտքը պիտի կատարէ Աստուծոյ ողորմութեանն ապաւինելով։ Թագաւորը չատ պնդեր է սա կէտին վրայ թէ Յունաստան փոքր Տէրութիւն մ՚է և թէ Եւրոպայի խստութեան պատճառը պէտք է փնտռել Յունաստանի փոքրութեանը մէջ։

ԱԹԷՆԷԻՆ կը գրեն թէ երեսփ. ժողովին մէջ Մ. Տէլեանիսի յայտարարութիւնը, որ ազգային զգացման կը համապատասխաներն, Յունաստանի ընդհանուր հաւանութեան արժանացեր են։ Ամէն ոք կը հաւատայ թէ այս յայտարարութիւնը կը ծանուցանին անդառնալի որոշումն ամէն միջոցներով պաշտպանելու Հելլենաց չահերն և թէ անկարելի է Վասոս ետ կանչել կամ ընկերակից՝ առանց ներքին ծանր վտանգներ յառաջ բերելու։

—Թագուհին Աթէնքի թղթակիցն այսպէս կամփոխէ Յունաստանի կացութիւնը. — «Պատերազմի հաւանականութիւնն աւելցնող պատճառներէ մին է ելմտական կացութիւնը։ Բանակը պատերազմիկ վիճակի մէջ պահելու համար օրական կէս միլիոն տրախմի պէտք կայ։ Թէև կառավարութիւնը ետ յաղթութիւններ ըրած է, բայց պիտի չկրնայ երկար ատեն դիմանալ այս ծախքին։ չի գիտցուիր թէ յունիսի կարճին վճարման համար մեկ կողմ դրուած ոսկիները դեռ կը մնա՞ն դանձուն մէջ։ Օսար զրամատէրք մեկ կողմ կը կենան, որով ներքին փոխառութեամբ միայն կարելի է զրամ ճարել, բայց կառավարութիւնն եթէ վարանելու երեւոյթ ունենայ, այս փոխառութիւնն ալ պիտի չյաջողի։ երկու ճամբայ կայ, կա՛մ պատերազմ հրատարակել և կամ թողուլ որ բանին անօթութիւնէ մեռնի. որովհետեւ եթէ բանակը ցրուելու փորձ մ՚ըլլայ, յեղափոխութիւն պիտի ծագի։ Միւս կողմէ եթէ պատերազմ հրատարակէ, Տէրութեանց ապաւէչ կոչուցած պիտի ըլլայ։ Ուստի պիտի փորձեն ո և է կերպով պատերազմական վիճակ մը յառաջ բերել անուղղակի միջոցներով։ Թագուհ ալ իր հողմէ կ՚ըսէ.—«ինչպես ամէն ոք գիտէ, օսմ. կառավարութիւնը խիստ ուղիղ ընթացք մ՚ունեցաւ Մակեդոնիոյ և Եպիրոսի մէջ։ Այն ատեն միայն այս տեղերը զօրք հաւաքեց երբ տեսաւ թէ հելլէն հայրենասէրք իր հողը պիտի արշաւեն։ Հելլէն կառավարութիւնը կը խոստովանի թէ անկարող է զսպել չարժումն ապստամբաց, որք կը չարուցանեն օսմ. սահմանագլուխը բռնաբարել՝ հելլէն զօրաց աչքին առջեւ։ Աւասիկ եզական միջոց մը որով Յունաստան կ՚արդարացնէ պաշտպանք մը՝ այնպիսի երկրի մը մէջ որուն հետ պատերազմ չունի։ եթէ այս արդարացում կրնէ, ուրեմն Յունաստան նպատակ ունի անուղղակի միջոցներով գրգռել պատերազմը զոր կը վախնայ բացորոշ կերպով յայտարարել։ եթէ իրաւ է, ուրեմն ոչ թէ Աթէնքի դահլիճն այլ էթնիքէ հէդերիա ընկերութիւնն է որ իրապես կը վարէ հելլէն թագաւորութիւնը։ Դժուար է ըսել թէ ո՛ր ենթադրութիւն աւելի ճշմարիտ է Յունաստանի՝ Եւրոպայի աչքին առջեւ։

ԱԽՈՏՐԻՈՑ կայսրը վաւերացուց Տքդ. Լուէկերի ընտրութիւնն իբրեւ քաղաքապետ Վիեննայի։ Տքդ. Լուէկեր առժամապէս հրաժարեցաւ երեսփոխանական պաշտօնէն, որպէս զի միմիայն քաղաքապետութեան գործերով զբաղի։

ԱՆԳԼԻՈՑ թագուհին, որ նոր կը դանուի, ապրիլ 16/28 ին Անգլիա պիտի դառնայ։ Մանաւոր կառախումբը նիւէն ուղղակի Շէդպուռ պիտի երթայ։—Անգլ. լրագիրք սա կէս-պաշտօնական զեկոյցն հրատարակած են. — Թագուհւոյն կառավարութիւնն ո և է հրաժանգ չէ տուած Գլուխ Բոլեյտոյի իր նաւատորմին, որուն հրամանատարն ապատ է իր նաւերուն ուզած չափումն ընել տալ իր գործողութեան սահմանին մէջ, գաղտնի հրամանով կամ ոչ։ Մանչի նաւատորմին գլխաւորն կզրկուելէն ճիւրալթար ուղեւորելի արդէն ծրագրուած էր՝ նաւատորմին տակաւին Անգլիայէ ճամբայ չէնած։ Բան այդ ծրագրի, նաւատորմին յառաջիկայ ամսուն Անգլիա պիտի դառնայ, եթէ անակնկալ դէպքեր չպատահին։

ԻՏԱԼԻՈՑ Երեսփ. ժողովին մէջ անցեալ երէկ առեւտրական նախարարն յայտարարեց թէ կառավարութիւնը պիտի քննէ սա խնդիր թէ հ՞արկ է դադրեցնել Ռուսիոյ հետ քառասուն տարիէ ի վեր կնքեալ առեւտրական դաշնագիրն և նոր մը կնքելու համար բանակցութեանց ձեռնարկել։ Պիտի քննէ նաև գործադրութեան խնդիրն Մ. Նահանգաց մաքսային նոր սակայսցին, որ տակաւին ընդունուած չէ ամերիկեան ծերակոյտին կողմէ։ Իտալական կառավարութիւնը պատեհ առթիւ պիտի ընէ դիւանագիտական կարեւոր ձեռնարկները։

ՖՐԱՆՍԱՑԻ Հանրապետութեան նախագահն երէկ Բարիզէն ճամբայ ելաւ արեւմտեան գաւառաց մէջ ուղեւորութիւն մը կատարելու որ մինչեւ ապրիլ 16/28 պիտի տեւէ։ Ներքին գործոց նախարար Մ. Փարթու ամբողջ ուղեւորութեան միջոցին պիտի ընկերանայ Մ. Ֆելիքս Ֆոռի։ Նախարարապետը միայն Նանդի եւ Սէն-Նազէրի մէջ նախագահին հետ պիտի գտնուի։ Մալային նախարարն ի Ռոշֆոռ և Ռօշէլ պիտի ընկերանայ։ Ի՛նչ կրթական նախարար Մ. Ռամպօ ուղղակի Ռօշ-Սիւռ-Եօն պիտի երթայ ու Մ. Ֆելիքս Ֆոռի հետ ներկայ պիտի գտնուի Բօլ Պոտոիի արձանին բացման հանդէսին։

ՌՈՒՍԻԱ. — Լեհաստանի նախկին կուսակալ Շուվալով կոմսին առողջական վիճակը քիչ չատ գոհացուցիչ է, այնպէս որ պիտի կրնայ իմաստոյ Պերլին երթալ դարմանուելու։

—Բերլսպուրկէն կը հեռագրեն թէ աշխարհագրական կայս. ընկերութեան անցեալ կիրակիի նիստին մէջ դերձակ Մաքարովէ, որ սառուցահատ չոգենաւերու գործածութեան վրայ ուսումնասիրութիւն մը կատարած էր, տեղեկագիր մը կարդալով, յայտարարեր է որ իւրաքանչիւրը 10,000 ձիու ոյժ ունեցող սառուցահատ երկու չոգենաւով կարելի է ռուս նաւարկութեան ամէնէն անհրաժեշտ երկու պէտքերն հոգալ։ ձմեռ առեն ազատ հաղորդակցութիւն ունենալ Բերզսպուրգի նաւահանգստին ու ամառն ալ Սիպերիոյ գետերուն հետ, նոյնպէս ամբողջ Սառուցեալ Ովկիանոսին մէջ խուզարկութիւն մը կատարել, որովհետեւ այս չոգենաւեր պիտի կրնան դիւրութեամբ խորատակել սառոյցներն, մինչեւ իսկ եթէ տասներկու ոտք թանձրութիւն ունենան։ Մոխակային տեղեկագիրն եռանդագին ծախահաւատներ է։

ՍԵՐԻՈՑ թագաւորն մայիս 4ին (Ն. Տ.) Զեթինէ պիտի երթայ նախարարապետին ու ելմտական նախարարին հետ որք վերջերս ի Սոֆիա ալ հանդիսացան իրենց վերապատուին Ալեքսանդր թագաւոր մէկ քանի օր Սեւ Լերան իշխանին մօտ պիտի մնայ։ Նիքոլա իշխան Բերզսպուրգի երթալուն և անկից վերադարձին Պէլգրատ ու Սոֆիա պիտի երթայ։ Սեւ Լերան իշխանին ի Բերզսպուրգ պիտի ընկերանան սպ. սահմանագլուխը բռնաբարել՝ հելլէն զօրաց աչքին առջեւ։ Ասասիկ եզական միջոց մը որով Յունաստան կ՚արդարացնէ պաշտպանք մը՝ այնպիսի երկրի մը մէջ որուն հետ պատերազմ չունի։ եթէ այս արդարացում կրնէ, ուրեմն Յունաստան նպատակ ունի անուղղակի միջոցներով գրգռել պատերազմը զոր կը վախնայ բացորոշ կերպով յայտարարել։ եթէ իրաւ է, ուրեմն ոչ թէ Աթէնքի դահլիճն այլ էթնիքէ հէդերիա ընկերութիւնն է որ իրապես կը վարէ հելլէն թագաւորութիւնը։ Դժուար է ըսել թէ ո՛ր ենթադրութիւն աւելի ճշմարիտ է Յունաստանի՝ Եւրոպայի աչքին առջեւ։

ԱԽՈՏՐԻՈՑ կայսրը վաւերացուց Տքդ. Լուէկերի ընտրութիւնն իբրեւ քաղաքապետ Վիեննայի։ Տքդ. Լուէկեր առժամապէս հրաժարեցաւ երեսփոխանական պաշտօնէն, որպէս զի միմիայն քաղաքապետութեան գործերով զբաղի։

ԱՆԳԼԻՈՑ թագուհին, որ նոր կը դանուի, ապրիլ 16/28 ին Անգլիա պիտի դառնայ։ Մանաւոր կառախումբը նիւէն ուղղակի Շէդպուռ պիտի երթայ։—Անգլ. լրագիրք սա կէս-պաշտօնական զեկոյցն հրատարակած են. — Թագուհւոյն կառավարութիւնն ո և է հրաժանգ չէ տուած Գլուխ Բոլեյտոյի իր նաւատորմին, որուն հրամանատարն ապատ է իր նաւերուն ուզած չափումն ընել տալ իր գործողութեան սահմանին մէջ, գաղտնի հրամանով կամ ոչ։ Մանչի նաւատորմին գլխաւորն կզրկուելէն ճիւրալթար ուղեւորելի արդէն ծրագրուած էր՝ նաւատորմին տակաւին Անգլիայէ ճամբայ չէնած։ Բան այդ ծրագրի, նաւատորմին յառաջիկայ ամսուն Անգլիա պիտի դառնայ, եթէ անակնկալ դէպքեր չպատահին։

ԻՏԱԼԻՈՑ Երեսփ. ժողովին մէջ անցեալ երէկ առեւտրական նախարարն յայտարարեց թէ կառավարութիւնը պիտի քննէ սա խնդիր թէ հ՞արկ է դադրեցնել Ռուսիոյ հետ քառասուն տարիէ ի վեր կնքեալ առեւտրական դաշնագիրն և նոր մը կնքելու համար բանակցութեանց ձեռնարկել։ Պիտի քննէ նաև գործադրութեան խնդիրն Մ. Նահանգաց մաքսային նոր սակայսցին, որ տակաւին ընդունուած չէ ամերիկեան ծերակոյտին կողմէ։ Իտալական կառավարութիւնը պատեհ առթիւ պիտի ընէ դիւանագիտական կարեւոր ձեռնարկները։

ՖՐԱՆՍԱՑԻ Հանրապետութեան նախագահն երէկ Բարիզէն ճամբայ ելաւ արեւմտեան գաւառաց մէջ ուղեւորութիւն մը կատարելու որ մինչեւ ապրիլ 16/28 պիտի տեւէ։ Ներքին գործոց նախարար Մ. Փարթու ամբողջ ուղեւորութեան միջոցին պիտի ընկերանայ Մ. Ֆելիքս Ֆոռի։ Նախարարապետը միայն Նանդի եւ Սէն-Նազէրի մէջ նախագահին հետ պիտի գտնուի։ Մալային նախարարն ի Ռոշֆոռ և Ռօշէլ պիտի ընկերանայ։ Ի՛նչ կրթական նախարար Մ. Ռամպօ ուղղակի Ռօշ-Սիւռ-Եօն պիտի երթայ։ Մ. Ֆելիքս Ֆոռի հետ ներկայ պիտի գտնուի Բօլ Պոտոիի արձանին բացման հանդէսին։

ՌՈՒՍԻԱ. — Լեհաստանի նախկին կուսակալ Շուվալով կոմսին առողջական վիճակը քիչ չատ գոհացուցիչ է, այնպէս որ պիտի կրնայ իմաստոյ Պերլին երթալ դարմանուելու։

—Բերլսպուրկէն կը հեռագրեն թէ աշխարհագրական կայս. ընկերութեան անցեալ կիրակիի նիստին մէջ դերձակ Մաքարովէ, որ սառուցահատ չոգենաւերու գործածութեան վրայ ուսումնասիրութիւն մը կատարած էր, տեղեկագիր մը կարդալով, յայտարարեր է որ իւրաքանչիւրը 10,000 ձիու ոյժ ունեցող սառուցահատ երկու չոգենաւով կարելի է ռուս նաւարկութեան ամէնէն անհրաժեշտ երկու պէտքերն հոգալ։ ձմեռ առեն ազատ հաղորդակցութիւն ունենալ Բերզսպուրգի նաւահանգստին ու ամառն ալ Սիպերիոյ գետերուն հետ, նոյնպէս ամբողջ Սառուցեալ Ովկիանոսին մէջ խուզարկութիւն մը կատարել, որովհետեւ այս չոգենաւեր պիտի կրնան դիւրութեամբ խորատակել սառոյցներն, մինչեւ իսկ եթէ տասներկու ոտք թանձրութիւն ունենան։ Մոխակային տեղեկագիրն եռանդագին ծախահաւատներ է։

ՍԵՐԻՈՑ թագաւորն մայիս 4ին (Ն. Տ.) Զեթինէ պիտի երթայ նախարարապետին ու ելմտական նախարարին հետ որք վերջերս ի Սոֆիա ալ հանդիսացան իրենց վերապատուին Ալեքսանդր թագաւոր մէկ քանի օր Սեւ Լերան իշխանին մօտ պիտի մնայ։ Նիքոլա իշխան Բերզսպուրգի երթալուն և անկից վերադարձին Պէլգրատ ու Սոֆիա պիտի երթայ։ Սեւ Լերան իշխանին ի Բերզսպուրգ պիտի ընկերանան նաև աղջիկն ու փեսան՝ Իտալիոյ գահաժառանգ իշխանն ու իշխանուհին։

ՊԵՐԼԻՆԷն կը հեռագրեն թէ Դերմանիոյ մէջ ուղեւորութիւն մը կատարող 300 իտալացի ուսանողաց Պերլինի մէջ պաղ ընդունելութիւն եղեր է դաղտամամբիոնների մէջ եղած համակիր ցոյցերուն։ Կառավարութեան և թագավուտեանն կողմէ ոչ ոք բարի գալուստ մաղթեր է անոնց և հացկերոյթին ալ պատուիրակ չէ գտնուեր։ Պերլինի համալսարանին կողմէ երկու ուսուցիչներ ներկայ եղեր են։

ԲԵՒՐՍՊՈՒՐԻՆԷն հեռագրուեր է Դալրէմի առս հիւպատոսին որ վերջին դէպքերէն եղած զգաստութեան համար պահանջէ կատարեալ հատուցում, յանցաւորաց պատժուելն և ապագային համար ապահովութիւն մը որ այդ կարգի դէպքեր չկրկնուին քրիստոնեայ թաղերու մէջ։

ՐՈՒՄՊ.—Զօր. Վէյլեր յոյս յայտներ է սպանիական կառավարութեան թէ մինչեւ մայիս պիտի յաջողի բռնադատել զմաքսիմօ Կոմէզ քաշուելու Բուէրդօ-Բրինսիբէ նահանգը։ Վէյլեր այն ատեն Հալանա պիտի վերադառնայ՝ Բուպայի արեւմտեան չորս նահանգաց խաղաղած ըլալն հռչակելու, բարեկորգումները գործադրելու, ընդհանուր ներում չնորհելու և անկար զինուորներն Սպանիա վերադարձնելու։ Արեւելեան նահանգաց նուաճումն աչնան տեղն պիտի ունենայ՝ անձրեւներէն յետոյ։

Հավանայէն կը հեռագրեն թէ Լաթրքաթա չոգենաւն յաղթեր է ի Պանէս ապստամբաց օգնականներ ցամաք հանելու։ Ապստամբք ամրացուցեր են Պանէսի չրջակայ բլուրներն և նաւահանգստին մէջ ալ թորփիլներ դրեր են։ Մեծ ճակատամարտ մը կապաուի, զի սպանիացիք կուզեն վերադարձնել նոյն նաւահանգիստն որ խիստ կարեւոր դիրք մ՚ունի։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ թղթատարական նախարար վաճանեալ Տքդ. Սդէֆանի պիտի յաջորդէ նոյն նախարարութեան խորհրդական Մ. Ֆիշէր, որ երկար ատեն վաճանելոյն աջ թեւն էր։ չատ ընծիր հեղինակութիւններ ունի ի մէջ այլոց «Գերմանիոյ մէջ ուղեւորող գերմանացիի մը նամակները»։

ԺԱՆՏԱԽՏ.—Պոմպայէն կը գրեն թէ Տքդ. Եէլսխիի չիճուկով դարմանուած 50 վարակելոց 33ն ապաքիներ և 17ը մեռեր են, այսինքն հարիւրին երեսունն և չորսը։ Ժանտախտին սկիզբներն վարակելոց հարիւրին ութսունն և եօթը կը մեռնէին։ Շիճուկի գեղաշափն եթէ զօրաւոր ըլայ հիւանդաց հարիւրին եօթը կը մեռնին և եթէ սքոր ըլայ հարիւրին վաթսունը։ Տքդ. Եէլսխի կանխագրել ներարկումներ ըրած է տասներկու անձանց։ Նոր չիճագեղերու կը սպասէ փորձերը չարունակելու։ Ժանտախտը թէեւ Պոմպայի մէջ կը քիչնայ, բայց Քուբայէի և Բունայի մէջ աստիճանաբար կը ճարակին Նահանգներու մէջ վարակման բոյներ երեւան հանուեր են։

ՀԵՌԱԳՐԵՐ

ՀԱՆԵԱ, 18 ապրիլ. — Ապստամբք պաշարման դիծն անցած ըլալով, ուր հարիւր եւրոպական զօրք և թնդանօթներ ղրկուեցան։

—Իտալական չոգենաւ մը, որուն մէջ կային վեց հարիւր իտալական զինուոր, կրեստ ժամանեց։ Ասոնք եէրսաբեգրայի մէջ շղթայ մը պիտի կազմեն։

—Հանեայէն կը գրեն առ Բէօլնէյէ Զաչհաուէ թէ ապստամբք Նիքալաի առջեւ կրակ ըրեր են աստրիական թիկա մատանաւուն վրայ, որ փոխադարձաբար ռումբ արձակելով երկու հելլէն նաւ այրեր է։

ՍՈՖԻԱ, 19 ապրիլ. — Ֆէրտինանտ իշխանն այս առաւօտ Պելկրատ պիտի ուղեւորի, և անկից Գերմանիա պիտի երթայ։

(Հեռագրաց մեծ մասը Պատերազմի վերաբերելուն, նոյն խորագրին տակ գրուած են)։

ՏՈՔՈՒՄ

ՀՐԱՆՏ Պ. ՄԱՏՓԻՈՍԵԱՆ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՏԱՄՆԱԳՈՑԻ

Բէնսիլվանիոյ Համալսարանէն պատուակալ յիչատակութեամբ վկայեալ, Ֆիլատելֆիոյ մէջ իր արուեստը գործնական փորձառութեամբ կատարելագործելէ ետքը, հաստատուած է ի Բեյրութ, Դալաթա-Սէրայի դիմաց, ԹԱՏՐՈՆ ՓՈՂՈՑ թիւ 1, ուր կը գտնուի կիրակիէն զատ ամէն ցր ժամ 9—12 և 1—4 (ըստ Ե.)

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԱՑՍ ՕՐՈՒԱՆ ՊԱՏՇԱՕՆԱԿԱՆ ՀԵՌԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Բարձր. Մեծ-Եպարքոսն հետեւեալ հեռագիրներն ստացաւ.

Էլասոնայի կայս. բանակին Սպարապետ Իսմ՚ել փաչայէ.

7 Ապրիլ. — Աստուծոյ ողորմութեամբ և չնորհիւ Վեհ. Սուլթանին, Էլասոնայի կայս. բանակին փառքն ու տարած յաղթութիւնը չատ փայլուն է։ Թըրհովալի վրայ տիրող բոլոր կէտերը գրաւուեցան. այս կողմէն զինուրական գործողութիւնք կը չարունակուին։ առնուելիք յաջող լուրերն անմիջապես պիտի տառուցուին։ Օսմ. զինուորաց քաջութիւնը մեծ ոտիկամ կազդէ հելլէններուն, որք իրենց ամբոխներէն մէկ կողմէ թողլով նահանջելու սկսած էին։ Պաչովայի մէջ եվզոն զինուոր մը գերի բռնուեցաւ։ Նոյնպէս գրաւուեցան երկու հրացան սնձնով և 30 անասուկ հետեւակ զօրաց ռազմամթերք։ Տոլաչքոյի ըլուրն, որուն նախապէս թշնամւոյն ձեռքն անցած ըլալը ծանուցուեցաւ, ետ առնուեցաւ։ Ողորմութեամբ Աստուծոյ և չնորհիւ Վեհ. Սուլթանին, հասատաւէս կը յուսանք թէ մեր վաղուան գործողութիւններն աւելի յաջողութեամբ պիտի պսակուին։

—Եանեայի զօրաքանակին հրամատար Հըֆզի փաչային.

7 Ապրիլ.—Տասներեք հելլէն մարտանաւ, որոց եօթն ի մամվրայի և վեցն Արտայի ծովածոցէն եկած էին, ինչպէս ծանուցուեցաւ Բրէվէզան ըրած կոխոդելու ատան, բայց չնորհիւ Վեհ. Սուլթանին, Բրէվէզայի բերդերէն փոխադարձաբար թնդանօթ արձակուեցաւ։ Համախիւ ու ենիգալէ ամրոցներու թնդանօթներէն երեք ռումբ երկու զրահաւորի դիպեցաւ, բայց վնասուց ասոնցմէ ոչ մէկ չեղաւ։ Ասոր վրայ Բրէվէզայի հետիոտ գունտած նաւերը նորէն ծովածոց դարձան։ Նոյնգէն դուբա գտնուածներէ երկուքը Բարկա գացին, երեքը՝ Բաքսոս և միւս երկուքն Սպամավրա։ Ա.յս ասոնցմէ ճակատամարտին, որ 4½ ժամ տեւեց, փառք Աստուծոյ կորուստ չունեցանք։

—Սելանիկի նահանգէն.

7 Ապրիլ.— Բրավիչտեի կողմն երեսան ելած հելլէն հրոսակներն Աստուծոյ օգնութեամբ բոլորովին նուաճելու համար Սելանիկէն ու Սէրէզէն զինուոր ղրկուեցաւ՝ սպառազինութեան հետ բանակցելէ յետոյ։ Վաթսուն զինուոր, որք հրոսակ ընդհարման վայրն հասած էին, զանոնք հալածեցին։ Հրոսակներէ չխուռը մեռան և երկու անգամ հինգ հրոսակ ողջ ձերբակալուեցան։ Նոյնպէս ձեռք առնուեցան տիւնամիտի և ականի պատրոյգներ, բահ ու բրիչ, լուսանկարի գործի մը և քարտէսով աչխարհագրութեան գիրք մը։ Հրոսակաց մեռացած մասը կը պաշարուին ու կը հալածուին։

—Եանեայի նահանգէն նոյն նախարարութեան.

7 Ապրիլ.— Բրէվէզայի մետրպոլիտէն հիմա առնուած հեռագիրը նոյնութեամբ կը հաղորդեմ։ Աստուծով և չնորհիւ Վեհ. Սուլթանին այս կողմերու մէջ ժողովուրդը կատարելապէս հանգիստ է և Վեհ. Սուլթանին համար աղօթելով և երախտագիտութիւն յայտնելով ժամանակ կ՚անցընէ.

Պաղճէն հեռագրոյ.— Երէկ առաւօտէն մինչեւ իրիկուն տեւող ճակատամարտի միջոցին կայս. կառավարութեան բոլոր հպատակներն առանց խտրութեան եղբայրաբար ժամանակ անցուցին. այս գիշեր ալ ամէն ոք անդորրութեամբ անցուց։ Բոլոր ժողովուրդն գոհ ու չնորհակալ է այս առթիւ քաղաքային ու զինուորական պաշտօնէից խնամքէն ու չանքերէն։ ժողովուրդը բարեմաղթութիւններ կ՚ընէ Վեհ. Սուլթանին համար։ Ծանուն երախտագիտութեան կը ծանուցանեմ թէ ես ևս պատերազմ չպատահեցաւ։

Մետրպոլիս Բրէվէզայի
ԿԱՎՐԻԻԼ

—Խորհրդի նահանգէն նոյն կուսակալութեան.

7 Ապրիլ.— Իսքէչէի գայմագամին տեղեկագրոյն վրայ իբրեւ տեղեկութիւն կը հաղորդեմ թէ Բրավէչտէի մէջ երեսան եւած հելլէն հրոսակներն այս գիշեր ընդհարում մ՚ունենան օսմ. զինուորաց հետ։ Հրոսակներէն հարիւրն սպանուեցան և մնացածներն ալ պաչարուած են։

* * * Թուրք լրագրաց մէջ հետեւեալ հեռագիրք հրատարակուած են.

ԼԱՄԱՈՒՆԱ, 7 ապր. (գիշեր).—Նէչէք փաչայի զօրաբաժինն այսօր ժամ 3ին կռուի ձեռնարկելով, Թրփան-Թէփէն ու Փարչովա գիւղը գրաւեց։ Լիւվաթիէին բլուրը գրաւելէ ուրկած վաչա մը Օսմ. զօրք Թրփան-Թէփէէն թնդանօթով սկսան ռմբակոծել թըշնամւոյն գիրքերը։ Երկէ անճամբներկայ գտնուեցայ Բաբալիվատիա բլուրին գրաւման։ Մեծաքանակ ռազմամթերք, վէնք և այլ պիտոյքներ առնուեցան թշնամւոյն ձեռքէն։ 11 գիրի բռնուեցան, որոց մին կամաւոր։

—Միլօնայի բլուրներն Օսմ. զօրաց ձեռքն անցած ըլալով, երեք գաւառային հրեանի գնտեղուեցան անոնց վրայ։ Երկէի և Նախրնեթաց ասուր ճակատամարտներուն մէջ, Օսմ. վճռակորով և վիրաւորներու թիւը քիչ է, սակայն թշնամին մեծ կորուստ կրած է։

—Մէմմուզ փաչայի հրամանին տակ գտնուած զօրաբաժինն, առաւօտուն, Մէնքէչէ բլուրին վրայ հելլէն ամրութեանց վրայ յարձակելով, զրաւեց գանոնք և հելլէն զօրքերը բատական տեղ հալածեց։

—Նէչէք փաչայի զօրաբաժինն հելլէններէն առնուած Բաբալիվատիա բլուրին ենիչէհիր կողմն երեկ հելլէն զօրաց հետ սկսաւ պատերազմիլ։ Ձեղ փաչայի գրաւած Բէրնոբ բլուրին վրայ զետեղուած Օսմ. հրեանիները կարկուտի պէս ռումբ տեղացնելով, թշնամւոյն աչք բանալ չեն տար։

ԼԱՄԱՈՒՆԱ, 7 ապրիլ (գիշեր ժամ 4)։ — Միլոնայի ամրութիւնները բոլորովին գրաւուեցան։ Հելլէնք մեծ կորուստ ունեցան Օսմ. զինուորք բռնուած յարձակում մ՚ընելէն և հելլէնք չատ դժուարութեամբ կրցան իրենց թնդանօթներն ետ քաչել։ Օսմ. զինուորք յառաջացան հելլէն հողին մէջ գտնուած մինչեւ. Գարատէրէ գիւղն և թշնամին անընդհատ ետ մղե

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ

Ա. Հատոր. Ի սկզբանէ մինչեւ 1857 թուականը։ Հրատարակութիւն Ա. Ա. Տէր-Գրիգորեան։ Ս. Էջմիածին, 1907։ Գին 2 ռուբլի։

Հնդկաստանի պատմութիւնը, որ ունի հազարամեայ հնութիւն, մինչեւ այսօր մնացած է մեզ համար մի անծանօթ աշխարհ։ Ոչ միայն մեր ընթերցասէր հասարակութիւնը, այլ եւ մեր գրագէտ դասակարգը, որ ամէն տարի հարիւրաւոր գրքեր է կարդում, ոչ մի գրքում չի գտնում Հնդկաստանի մասին որեւէ տեղեկութիւն։ Ոչ մի գրքում չի գտնում, թէ ինչ ազգեր են բնակում այդ երկրում, ինչ լեզուներ են խօսում, ինչ կրօններ են դաւանում, ինչ սովորութիւններ ունեն, ինչ կերպ են ապրում, ինչ կերպ են հագնւում, ինչ կերպ են ուտում, ինչ կերպ են խմում, ինչ կերպ են պատերազմում, ինչ կերպ են հաշտւում, ինչ կերպ են ամուսնանում, ինչ կերպ են ամուսնալուծւում, ինչ կերպ են ծնւում, ինչ կերպ են մեռնում, ինչ կերպ են թաղւում, ինչ կերպ են յիշատակ կանգնում։ Ոչ մի գրքում չի գտնում, թէ ինչ կերպ են կառավարւում, ինչ կերպ են դատւում, ինչ կերպ են պատժւում։ Ոչ մի գրքում չի գտնում, թէ ինչ կերպ են առեւտրում, ինչ կերպ են արհեստներ անում, ինչ կերպ են գիտութիւններ ուսանում, ինչ կերպ են արուեստներ գործադրում։ Ոչ մի գրքում չի գտնում, թէ ինչ կերպ են երգում, ինչ կերպ են նուագում, ինչ կերպ են պարում, ինչ կերպ են խաղում։ Ոչ մի գրքում չի գտնում, թէ ինչ կերպ են ծաղրում, ինչ կերպ են հեգնում, ինչ կերպ են սիրում, ինչ կերպ են ատում։ Ոչ մի գրքում չի գտնում, թէ ինչ կերպ են ուրախանում, ինչ կերպ են տրտմում, ինչ կերպ են ողբում, ինչ կերպ են մխիթարւում։ Ոչ մի գրքում չի գտնում, թէ ինչ կերպ են հաւատում, ինչ կերպ են կասկածում, ինչ կերպ են ուրանում, ինչ կերպ են դառնում։ Ոչ մի գրքում չի գտնում, թէ ինչ կերպ են աղօթում, ինչ կերպ են ապաշխարում, ինչ կերպ են քաււում, ինչ կերպ են սրբանում։ Ոչ մի գրքում չի գտնում, թէ ինչ կերպ են ուխտագնացութիւն անում, ինչ կերպ են ուխտատեղիներ շինում, ինչ կերպ են ուխտատեղիներ պահպանում։ Ոչ մի գրքում չի գտնում, թէ ինչ կերպ են ուխտատեղիներ աւերում, ինչ կերպ են ուխտատեղիներ քանդում, ինչ կերպ են ուխտատեղիներ ոչնչացնում։ Ոչ մի գրքում չի գտնում, թէ ինչ կերպ են ուխտատեղիներ վերանորոգում, ինչ կերպ են ուխտատեղիներ նորոգում, ինչ կերպ են ուխտատեղիներ վերակառուցում։ Ոչ մի գրքում չի գտնում, թէ ինչ կերպ են ուխտատեղիներ վերաշինում, ինչ կերպ են ուխտատեղիներ կրկին շինում, ինչ կերպ են ուխտատեղիներ նորից շինում։ Ոչ մի գրքում չի գտնում, թէ ինչ կերպ են ուխտատեղիներ վերստին շինում, ինչ կերպ են ուխտատեղիներ կրկին կանգնում, ինչ կերպ են ուխտատեղիներ նորից կանգնում։ Ոչ մի գրքում չի գտնում, թէ ինչ կերպ են ուխտատեղիներ վերստին կանգնում, ինչ կերպ են ուխտատեղիներ կրկին հաստատում, ինչ կերպ են ուխտատեղիներ նորից հաստատում։ Ոչ մի գրքում չի գտնում, թէ ինչ կերպ են ուխտատեղիներ վերստին հաստատում, ինչ կերպ են ուխտատեղիներ կրկին հիմնում, ինչ կերպ են ուխտատեղիներ նորից հիմնում։ Ոչ մի գրքում չի գտնում, թէ ինչ կերպ են ուխտատեղիներ վերստին հիմ

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՕՐԹՀ ՊՐԻԹԻԾ ԷՆՏ ՄԵՐՔԸՆԹԱՑԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԱՆԳԼ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 12,433,000
ՀԱՄՈԶԹ 1895 ՏԱՐՒՈՑ 3,161,300

ՆՕՐԹՀՐԸՆ ԷՖՈՒՐԸՆՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԱՆԳԼ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 4,671,100
ՀԱՄՈԶԹ 1894 ՏԱՐՒՈՑ 1,245,300

Ընկերութիւնս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովութիւններ ի գործ կը դնէ չափաւոր գնով, և իրենց տուած դրամական երաշխաւորութեամբ մեծ դուժառներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար զիրենք ներկայացնել. նաև իբր ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուժած ընծանին 20,000,000 Անգլ. Ոսկին ե՛ւ անցնի.

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

«ՄԱՐԻԹԱՅՄ»

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԱՆԳԼ. Ոսկի 5,000,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ ԱՆԳԼ. Ոսկի 100,000

Ընկերութիւնը կ ապահովագրէ չոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարները խիստ օգտակար պայմաններ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին գիմել Գալաթիա Մէհմէտ Ալի փաշա խան գետնայարկ թիւ. 22 և 22 կր. սենեակներն, առ ԴԱՒՈՒԹ Ց. ՄԵՐՈՒԶԱՆ Գործակալ կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց։

ՖՐԵՏ. ԼԼՅՕՅԱՆՑ ԵՒ ԸՆԿ.

ՇՈՒԵՆԱԻԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լէվրէօ–լի և Աբէ–Ելէչ Ջէլէ– բաշող ղոգենաւ–ը

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Վիքտորիան	10500	Ֆլավիան	3500
Ռամէնեան	10500	Լէմիւրիէլ	3500
Ռէպուբլիան	10500	Բրուժիէն	3000
Լանքաստրիան	9000	Ակէէրեան	2500
Ֆիլատէլֆիա	9000	Սրապիան	3500
Իօլչեպեան	8000	Աթէնեան	2500
Ձօրձեան	8000	Անատուլեան	2500
Պոսֆորեան	8000	Ալգաշիէն	2500
Ֆիրճինեան	8000	Լէսպեան	2000
Քալէդոնեան	3700	Մինհօ	900
Վալօնեան	3700	Օրօրա	800
Ֆլամինեան	3700	Լիսպօն	800
Ցապան	3500		

Ապրանքի տէրերէն կը խնդրուի խրենց ապրանքն այլուր փոխադրելու կամ Ղալաթիոյ մաքսատունն հանելու համար իրենց հրահանգը ղրկել չոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ
ԷՏՎԱՐ ԼԱՖՈՆԹԷՆ
Մէհմէտ Ալի փաշա խան, թիւ 1
Ղալաթիա

ՔԻՒՆԱՐՏ

ՇՈՒԵՆԱԻԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լէվրէօ–լի և Աբէ–Ելէչ Ջէլէ– ամէն երեք անգամ բաշող ղոգենաւ–ով

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Ռումպրիա	7718	Սամարիա	3574
Էտրուբիա	7718	Մարաթոն	2493
Սէրվիա	7391	Ադլաս	2393
Ուրպինա	7268	Սարակոսա	2166
Բավարիա	5587	Թորինթիա	2246
Սէֆալոնիա	5517	Բալմիրա	2144
Կալիա	4809	Թրինիտատ	1899
Սայթիա	4557	Մօրօգզօ	1855
Ալէբբօ	2143	Պրինիչ Ռուին	1555
Ռէտար	1876	Քարլինդա	1548
Շէրպուր	1614	Սիլվանիա	1538
Գազանիա	4845	Քամբանիա	1200
Պոթնիա	4531	Լուքանիա	1199

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈՒՆ
գործակատար
Ալիքսիատիս խան, թիւ 4
Ղալաթիա

ԿՈԶՄՈՋ Յ. ՊԷՅԼԻԿՃԷԱՆ
(ՁՕՇԿԱԿԱՐ)

Կ. Պոլիս, Սիրքէճի, Համիտիէ փողոց, Եալտըզ Օթէլի կից, Ռէօփրիւլիւ Խանին (Նախորդ Տուլումբը Ռուժմիէի) դիմացը Թիւ. 12.

Կօշիկներու սոյն գործարանը կը մրցի ճաշակի մասին. Նախնական նիւթերը Ֆրանսական բնոյթը գործարաններէ բերել տալով, կը պատրաստէ Ֆրանսական, անգլիական և օսմանեան ճաշակով, ամառնային և ձմեռնային տեսակ տեսակ կօշիկներ, չափու վրայ կամ պատրաստ։ Մանաւանդ կամքը կը գործածէ (Նաալը) կոչուած ունեցող ոտքեր, մանաւանդ կօշիկ պատրաստելով ապագայ անպատեհութենէ բոլորովին զերծ կը պահէ։ Կը վաճառէ արժան և ոչ աժան գներով։ Կը յանձնարարէ յարգոյ յաճախորդաց Զատկական ապրանքները վերջին չաթման չձգել։

THE
LANCASHIRE
INSURANCE
COMPANY

ՀԻՄՆԱԿԱՆ Է. 1852 ԻՆ

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԿԵՆԴՐՈՆԱՑԵԼԻՆ ՑԱՆԳԼԻԱ
Lancashire Insurance Buildings
Exchange Street Manchester

Դրամագլուխ 3,000,000 անգլ. ոսկի
Պահեստի գումար 1,511,280 »

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ

Հրդեհի դէմ ապահովագրութիւնն, ամէն տեսակ քարուկիր ու փայտաշէն կառուածներու վրայ, կահերու և ապրանքներու վրայ ևլն., յոյժ նպաստաւոր պայմաններով ու ակնկրով։

ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ

Այս ընկերութիւնն յոյժ բարձր ասպիճանով կը ներկայացնէ բոլոր այն առաւելութիւնները զոր կրնան փափաքիլ կեանքերնին ապահովագրել ուզողներն, ամբողջ կամ իսկն՝ որոշ պայմանաժամով։

Նոր հեռագիր պայմանագրութիւնն պէտք։

Տեղեկութիւն ապահովագիր անձերէ։

Առանց կ ճապտան և ըստհոց մասնակցութեամբ։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել ընդհ. գործակալներուն, (Bond, Sellar and Co.) Պոնտ Սելլէր և Ընկ. Քիւչիւք Թիւնէլ խան, Ղալաթիա։

ՇՈՒԵՆԱԻԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՒԲԵԱՆ
Ն. ՐԱՒԲԻ ԵՒ ԸՆԿ.

Մասնաւոր և Պահուած Ջէլէ– բաշող ղոգենաւ–ով

Ա. կարգ 245 ֆրանք
Բ. » 175 »

Ելեւէջներ ապահովագիր անձերէ։

Նաւողչէքի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար
Դիմել առ գործակատար
ԹԻՄՈԹԷ ԲՐՊՈՒՀ
Մոմհանէ փողոց թ. 1

ՀԱՄՊՈՒՐԿ ԵՒ ՄԻՒՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ	ֆրանք	14,500,000
Պահեստի դրամ	»	21,173,000
Տարեկան հասոյթ	»	44,820,000

Ընկերութիւնս ՓՈՒՈՒԱՐՋ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ ապահովագրէ մթերանոցներ և բնակարաններ և առնոց մէջ գտնուած վաճառքներ և կարասիներ, խիստ չափաւոր սակադիներով։

Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ
ԳԱԼՈՒՍԹԻԿ ԱԱՏՈՒՐԻԱՆՏՈՒՐ, *Պոլիս Պահչէ–Քափու, Ջանիհաճիա խան, 12, 13, 14*

ՔՈՒԼՏԻ ԼԻՕՆԷ

ԱՆՁԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳ. 200,000,000 ՖՐ.

ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ Կ. ՊՈԼՍՈՑ

Գործակալ–Տնօրէն Յօթ Հալճեան խան

ԴԵՐ–ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Պոլիս Սօ–լիման Համայ Հաճօբա–լը խան

ՔՈՒԼՏԻ ԼԻՕՆԷՆ կը կատարէ Պանքայի ամէն գործողութիւններ. արժէքեաղթի վրայ փոխատուութիւն. հաշուընթացներ կը բանայ՝ արժէքեաղթերը գրաւ առնելով. փոխառնակագիր կը հանէ Ֆրանսայի ու օտար երկրաց զանազան հրապարակներու վրայ։ Վարկի թուղթեր կուտայ. Սակարանի յանձնարարութիւններ կը կատարէ. վճարումներ կ'ընդունի, և պայմանաժամուոր պօոնեներ կուտայ որոշակի պայմաններով։

ՊՈԼՍՈՑ ԴԵՐ–ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԸ կը կատարէ Պանքայի ամէն տեսակ գործեր. ապրանքի փոխադրէն փոխատուութիւնները կ'ընդ. ապրանքներ կ'ընդունի իբրեւ անպարտ աւանդ. մինակ գետնման վարձքն ստանալով և կարկ. Պոլսոյ և օտար երկիրներու մէջ վաճառելու յանձնառութեամբ։

Հ. ԵՒ Ա. ՍԷԹԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

ՀԻՄՆԵԱԼ ՅԱՄԻՆ 1878, ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՆՈՐԱԶԵՒՈՒԹԵԱՆՑ

Թօհաֆէի խան Սուլթան–Համամ, ազրիւրին մօտ թիւ 4 Սէրվիչէն ապարանին կից, կ. Պոլիս

Արտօ–ղարդէ և նորաձեւ–ոճեանց վերաբերեալ ամէն պէսպի ապրանքներ ՊՈՕՏԻ.— Պարզ և մուալիճի վրայ, բանուած ամէն լայնքով. մանաւանդ պէս օձիսի համար ճոխ տեսակներ, վօլաններ երեսներու համար։— ՏԱՆԹԻԼԱ.— Վալանսիէն, Գառօ, Թիւլ, Քէօրիւբ, Շանթիլիէ, Պոբթօն, Իտալական ամէն տեսակ, Մետաքսէ, Քթանէ և Բուրդէ։— ԲԱՄՄԱՆԵՐԻ.— Պանճուքով, և առանց Պանճուքի Մետաքսեայ և ոսկեզօծ զանազան տեսակներ, Մօթիֆ, Կառնիթիւռ, Սէնիթիւր, Մառապու, Փետուր Հայլն։ ԳՕՐՏԵԼԱ.—Կրօն, Մուռաէ, Սաթէն, Ֆանթէզի, Շանժան, Թաւչեայ ամէն տեսակներ ամէն լայնքով։— ԳՐԻՔ ԵՒ ԿԱՉ.— Խէբ սը Շին, Գաբ Անկլէ, Գաբէրլիս, Կազ, Կոլնատին, պատէյ բուրդ և մետաքս, Թառաքան, Մուսլին Հայլն։—ՖԱՆՔԻՕՃԻ.— Ամէն տեսակ Թանթէլայէ, Ֆաքէօլ Ֆիշիւ, Շարբ, Աստալուզ, Գլխարկի վէլօ, Թիւ վարագոյր բանուած և Տանթէլայէ, Ծարաւով և պատրաստ չինուած Ձիպինցուներ։— ՁԵՒՆՈՑ.— Կաշէ, Մետաքսէ և Բթանէ։— ՔՕՒՒՇ.—Գաղղիական ընտիր և ձեւաւոր, պարզ, Բլուզով և մետաքսէ։— ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ՔՕՂՔ.—Կընոնիքի համար տղու հագուստ և գլխարկ։— ԲՕՐԴԵԼԷՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐ.— Շալ Ֆիշիւ Հայլն։— Շաւէր.— Շալ Գառաներու համար, Ծաղիկով Լաւ Ֆիշօ Շալ էքօսէ ամէն մեծութեամբ։

Ամենքն ալ առաջնակարգ գործարաններէն բերուած։ Ճաշակաւոր և հասուստ զանազանութիւն։ ՈՐՈՇ ԳԻՆԵՐ և ժամանակութիւն։ Մեծաքանակ և Փոքրաքանակ վաճառումներ։

Հրատարակուելու համար յօդուած կամ նամակ զրկողներէ կը խնդրենք որ թղթին միայն մէկ երեսին վրայ գրեն։ Երկու երեսի վրայ գրուելէն չատ յապաղում և դժուարութիւն կը ծագին։

«ԲԻԶԱՆԴԻՈՆ»Ի ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐԸ

Գործ փնտռող երիտասարդներուն, կամ նոր գործ մը ծանուցանել խնդրողներուն, բացառիկ դիւրութիւնք կը տրուին Բիւզանդիոնի Ամբագրատան մէջ։ Ո՛չ միայն կարելւոր զեղչ մ'ընծած ենք այսպիսի ծանուցումներու գնոյն վրայ, այլ և առաջարկութիւններուն պատասխաններն ընդունելու և հաղորդելու միջոցները կ'ընծայենք։

(22)

ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻԶԱՆԴԻՈՆ»Ի

ԳՐԱՆՑՈՒԱ ԳՕՐԾ

ՅԱՆՑԱԻՈՐԸ

Կէս ժամ վերջն իր ամբողջ կեանքը պատմած էր Բէրինէդի։ Լոբնցի էր, եօթն տարի ամրաչէն զօրաց առաջնի վաշտին մէջ ծառայած և իբրև տասնապետ արձակուրդ ստացած էր։ Եւ հիմա կ'աշխատէր Պ. Պաշոյի քով, ուր օրական եօթն ուէ ֆրանք կը շահէր։ Բէյսօ կը բնակէր իր անգրաշնիկ քոյրն որ պարտիզպանի մը հետ ամուսնացած էր. և երբեմն անոնց այցելութեան կ'երթար օդ առնելու համար։ Ա,յս ամէնն ըսաւ լեցուն ու հաստ ձայնով մը, իր ուղեկիցին վրայ ղգացած յանկարծական վստահութեամբ, զոր «օրիորդ» կը կոչէր, ատեն ատեն քովընտի արագ ու բարեացակամ ակնարկ մ'ուղղելով անոր։

«Եւ ստէպ Բէյսօ կուգա՞ք, օրիորդ, հարցուց։ Աղջէն քանիցս տեսած եմ զձեզ կառքին մեկնման պահուն... Դո՞ւք ալ ազգականներ տեսնելու կուգաք։

—Ո՛չ, պատասխանեց Բէրինէդ առանց չատ մտածելու իր ըսածին վրայ։ Պզտիկ մանչս հոն ստնտուի տուած եմ։

—Ներեցեք, Տիկին, կրկնեց ամաղձագործը, զձեզ. «օրիորդ» կոչելուս համար... բայց այնքան մանկամարդ եք որ ըսածս ինքնին նախատինք մը չէ։

Բէրինէդ դեռ բոլորովին յուզուած էր ստնտուին սպառնալիքներէն։ Դժբաղդ կինը գանգատելու պէտք ունէր։

«Աւա՛ղ, ըսաւ, ինչպէս կ'ուզեք այնպէս կոչեցէք զիս... ոտայ մը ունիմ; բայց հայրը լքանեց զիս... ուրիշ չատ մը կիներոջ պատմութիւնն է այս, այնպէս չէ՞։

Եւ աչքերը լռնարհած ու դողդոջ ձայնով մը, իր ամբողջ գաղտնիքը խոստովանեցաւ գործատորին։ Սա մտիկ կ'ընէր ուշադիր ու լրջագէմ, և երբեմն իր չէկ պիւհին տակէն կը մրմնջէր։

«Խե՛ղճ աղջիկ»։

Ամառագործի օդնականը պերճախօս չէր։ Երբ գեռատի աղջիկը լռեց, չատացաւ մրմնջալով. «Այո, կեանքը միշտ զուարճալի չէ...» Եւ Բէրինէդ այս խօսքին մէջ քիչ մը կարեկցութիւն կը գտնէր։ Երբ Օպսերվաթուարի առջև հասան, Բէրինէդ ըսաւ կառապանին որ կառքը կեցնէ, վասն զի դեռ իւլմ փողոցը կը բնակէր Թեպէտ ամառագործը չատ հեռի կը բնակէր, Սէն–Մարգէն Լրանքքին կողմը, սակայն նախ ինքը վար իջաւ, և Բէրինէդի օգնելու համար, երկու ձեռքով անոր մէջքէն բռնեց, ուժով ու արագապէս վար վերցուց և գետինը դրաւ։ Ցետոյ, յանկարծ տեսակ մը վախ զգալով, իր թաղեական հանեց և յուզեալ ձայնով մ'ըսաւ։

«Ցառաջիկայ կիրակի օրը Բլէսօ պիտի երթա՞ք»։

— Ապահովապէս... ցտեսութիւն, Պարո՛ն։

—Ցտեսութիւն, օրիորդ»։

Ցաջորդ կիրակին, նորէն ի միասին ճամբորդեցին և ղդդ մը վազմի բարեկամներու պէս խօսակցեցան։ Վերը, հանրակառքին վերնայարկին վրայ, իրիկուան զով օդին մէջ, սեպտեմբերի կանաչորակ երկնքին առջև, ուր հեռուն կը շրջանէին վերջալոյսի լուսին սուստակները, մանկամարդ ծաղկագործն ինքզինք չատ հանդիստ, գրեթէ երջանիկ կը զգար այս կորովի մարգուն քով, որ իր ձայնը կը մեղմացնէր իրեն հետ խօսելու համար։ Բէրինէդ կը դուչակէր թէ երիտասարդն յօժարակամ պիտի ուզէր գարպաս ընել իրեն, բայց չէր համարձակեր։ Ցաջողութիւն. սա աներես մը չէր այն սրիկաներուն պէս զոր ճանչցած էր և որոց ամենքն ալ լքած էին զինքն, երկար ժամանակ անցուցնելէ վերջ։ Երբ Բրօսբէր Օպրի,— այս էր տատզագործին անունն—չկոթած կերպարանքով մ'ըսաւ Բէրինէդի, թէ լեցուն օրականներ կը շահէր, թէ արգէն հազար ֆրանքէն աւելի ունէր խնայողութեան մտուկին մէջ, թէ առանձին ապրելով կը ձանձրանար, և թէ սակայն ամուրի էր գեռ իրեն յարմար կենակից մը գտած չըլլալուն համար, գեռատի աղջիկը մեղմացաձութեամբ համակուեցաւ։ Մ'ն, երբ տասնեակ դրամ էր, եթէ իր կենացը մէջ այս տեսակ բարեբարտ տղու մը հանդիպելու, վիճակակից երիտասարդի մը հետ ամուսնանալու բաղդն ունեցած ըլլար, ո՛րքան երջանիկ պիտի ըլլար։ «Բրատենհէթ»ով սիրահարներ ունեցած ըլլալը, տիկնոջ մը պէս գլխարկ կրել ուզած ըլլալն ո՛րքան սուղի նստած էր իրեն։ Երբ Բրօսբէր, միւս անգամուան պէս, կառքէն վար ինկնելու համար անոր մէջքէն բռնեց, Բէրինէդ ինքզինք վստահաբար յանձնեց այս բրատցած ձեռքերուն որք վեր կը վերցնէին զինքն այնքան թեթեւակի. եւ երբ գործատորն, համակուածութիւն առնելով, առաջարկեց անոր որ իրեն հետ գաւաճի մը գարեջուր խմէ, առանց նաղ ընելու ընդունեց։

Փոքրիկ սրճարանի մը ամիզակնեռուն հետեւ նստան սեղանի մ'առջև, Մանթարնաս ճեմավայրին անկիւնն, և անմիջապէս Բրօսբէր իր սիրային յայտարարութիւնն ըրաւ խոսել և յուզեալ ձայնով մը։

Երբեք կին մը անոր չափ հաճելի չէր եղած իրեն։ Անցեալ կիրակիէն ի վեր անդադար անոր վրայ մտածեր էր։ Բէրինէդ չատ անկեղծ եղած էր. ասոր համար չնորհակալ էր, և ինչ որ ալ ըլլար ու չնայելով տղուն, պիտի առաջարկէր կնութեան առնուլ զինքն, եթէ կարենար։ Բայց եկու տես որ ամուրի չէր... Ամուսնացած էր, այո՛, անզգաստկնոջ մը հետ, զոր իր ընտանեաց ծոցէն առած էր իր նարնջածաղիկով հանդերձ, և որ սակայն երկու տարուան խեղճութենէ վերջ լքած էր զինքը՝ չուայտ կեանք վարելու համար բարեզդաբար զաւակ չէր ունեցած այս անառակ կնոջմէն... Այս պահուս, Պոտօյի մէջ վատահամբաւ կին մ'էր... վերջապէս հինգ տարիէ ի վեր գրեթէ այրի էր, և եթէ Բէրինէդ ուզէր, պիտի կենակցեէին։ Իրրև իր կինը պիտի նկպկայացնէր զինքն, և երբ փոքրիկը ստանային քովէն վերադառնար, իրենց երկուքին զաւակը պիտի համարուէր։

«Օ՜ն, կ'ուզե՞ք, կ'ըսեր գործատորը՝ խանդավառ։ Շատ ազնիւ բան պիտի ըլլայ... եւ գժուարութիւն պիտի չկրնաք... արդէն յայտնեցի ձեզ թէ քիչ մը գրամ մկ կոմ գրած եմ, կարասիներ պիտի գնեմ և փոքրիկ տանտիկինս պիտի ըլլաք... եւ պատուոյս վրայ կը խոստանամ թէ երբեք անցեալն վրայ պիտի չխօսիմ... եւ պիտի չանամ սիրել տղան իբր թէ իմ զաւակս ըլլար»։

Բէրինէդ, սակաւ մ'ինչ ամօթահար, գլուխը խոնարհած, իր ծունկերուն վրայ չրվազգեստին ծալքերը մատով չտկելու զբաղած, կը թողուր որ Բրօսբէր խօսէր։ Բայց իր լռութիւնն հաւանութիւն կը յայտներ, ծանկարծական գորով մը կը կակղեր իր սիրտն։ Երկա՛ր առնէ ի վեր սիրոյ վրայ խօսուած չէր իրեն։

(Շարունակելի)

Թարգմանիչ Բ. Մ. ՊՕՉԱՃԵԱՆ